مدیریت شهری
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018
۳۵۱-۳۶۵
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۲/۲۳ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۶/۱

بررسی و ارزیابی نقش اقتصاد کشاورزی در توسعه شهر میداوود

فرشته زمانی گرمسیری- گروه جغرافیا، واحد ماهشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ماهشهر، ایران
مریم ایلانلو[1] - گروه جغرافیا، واحد ماهشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ماهشهر، ایران

چکیده
توسعه فیزیکی شهرها فرآیندی است پویا که طی آن محدوده فیزیکی و کالبدی شهرها در جهات عمودی و افقی از حیث کمی و کیفی افزایش می‌یابد و اگر این روند سریع و بی برنامه باشد، سیستمهای شهری دچار مشکلات زیادی در آینده خواهد شد. با توجه به مهاجرت روزافزون انسانها از نقاط روستایی اطراف شهرها و یا نقاط دیگر که باعث افزایش تقاضای این افراد برای زمین شهری به منظور سکونت شده است و اگر نظارت بر این ساخت و سازها صورت نگیرد، علاوه بر از بین رفتن زمین های مرغوب کشاورزی، شهر را با بحران های اقتصادی اجتماعی و محیطی مواجه می‌کند. هدف از انجام این تحقیق تحلیل نقشه اقتصادی مبتنی بر کشاورزی با رویکرد توسعه پایدار است. با توجه به نرخ مهاجرت در سالیان گذشته و آسیب های زیست محیطی هدف این است تا بطور علمی و دقیق نقش اقتصاد کشاورزی در رشد و توسعه شهر میداوود تبیین گردد. در ارزیابی رشد اقتصادی برنج و تاثیر آن بر رشد کالبدی شهر میداوود، پرسشنامه تهیه شده و پس از تکمیل پرسشنامه توسط ساکنان محدوده مطالعاتی بر اساس روش های علمی تجزیه و تحلیل شده است. برای آزمون فرض پیرامون میانگین یک جامعه از آزمون t تک نمونه یا One Sample t-Tset استفاده می شود. نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه نشان می دهد که رشد اقتصادی ناشی از کشت برنج در اثر تغییر در نوع کشاورزی قابل توجه بوده و راندمان تولید به طور قابل توجه ای افزایش داشته است و این رشد اقتصادی در ماندگاری جمعیت و توسعه فیزیکی شهر تاثیر گذار بوده است.

واژگان کلیدی: برنج، توسعه، شهر، اقتصاد، میداوود.

Investigating and Assessing the Role of Agricultural Economics in the Development of the City of Maidovud (Case Study of Rice Culture)

Abstract
The physical development of cities is a dynamic process in which the physical and physical limits of cities in vertical and horizontal directions increase quantitatively and qualitatively, and if this is a fast and unplanned process, urban systems will have many problems in the future. Given the ever-increasing migration of people from rural areas around cities and elsewhere, which has increased their demand for urban land for living, and if such structures are not monitored, in addition to the disappearance of high-quality agricultural land, the city Faces economic, social and environmental crises. The purpose of this study is to analyze the economic-based economic map with sustainable development approach. Considering the rate of immigration in recent years and environmental damage, the goal is to scientifically and precisely explain the role of the agricultural economy in the development and development of the city. In evaluating the economic growth of rice and its effect on physical growth of the city of Meydwond, a questionnaire was prepared and after completion of the questionnaire by residents of the study area, based on scientific methods, was analyzed. The results of the analysis of the questionnaire show that the economic growth caused by rice cultivation was significant due to the change in the type of agriculture and the production efficiency has increased significantly and this economic growth has affected the population›s survival and physical development of the city

Keywords: rice, development, city, economy, Maidovud.

* نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۹۱۹۹۲۱۰۸۴۳؛ رایانامه: m.ilanlou@mhriau.ac.ir

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

مقدمه و بیان مسئله

در نظام سرمایه داری معاصر، شهر به عنوان مکان مناسب و شهرنشینی به عنوان شیوه مطلوب زیست در آن به شماری می آید (فیروز بخت و ربیعی فر، ۱۳۹۱، ص ۹۱). شـهرها بـه طـور معمـول دو سـوم افـزایش جمعیت کل و بیشتر از نصف رشد جمعیـت شـهری و در نتیجه افزایش طبیعی و مهاجرت روستا بـه شـهر را جـذب می کننـد (عطا و همکاران، ۱۳۹٦، ص ۲۵). رشد سریع شهرها معمولا با نابودی مناطق کشاورزی و طبیعی همراه است (رسولی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۱). بر اساس نتایج تحقیقاتی که در سال ۱۹۷۷ توسط سـازمان ملـل متحـد منتشـر شـد، ۷۱ کشـور از ۱۱٤ کشور در حال توسعه بر این عقیده بوده اند که توزیع فضایی جمعیت آنها غیر قابل قبول بوده و از ایـن رو به اصلاحات اساسی برای ایجاد تغییرات قابل توجـه در توزیـع فضـایی و جابـه جـایی داخلـی جمعیـت پرداخته اند۲٤ کشـور یـا در واقـع ۲۰ درصـد ایـن کشورها، براین عقیده بـوده انـد کـه نحـوه توزیـع جمعیت در کشورشان تا حدی غیرقابل قبول بـوده و در خـور مداخلـه و سیاسـتگذاری اسـت (Aviti and Rafi ,1999:55). از این رو برای دستیابی به ایجاد تعادل فضایی منطقی تر سکونتگاه ها، شهرهای کوچک به ویژه شهرهایی که موقعیت استقرار آنها در شبکه شهری سکونتگاه ها به عنوان عامل و واسط میان کانون های شهری و روستایی عمل نمایند، مورد توجه اندیشمندان قرار گرفت (Egziabhar, 2004: 6). زیـرا شهرهای کوچک روستایی با ایجاد فرصت های شغلی زراعی، غیر زراعی و ارائـه خـدمات مـورد نیـاز، در کـاهش مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگتر، نقش مـوثری ایفاد نموده و زمینه توزیع متعادل جمعیت، امکانات و سرمایه را فراهم می آورند (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۱، ص ۱۵۱). از سوی دیگر دسترسی کشاورزان به مراکز بازار شـهری می تواند به عنوان یک محرک بـرای کشـاورزان عمـل نموده تا میزان تولیدات خویش را افزایش دهنـد زیـرا بازارها میتواند فرصتی برای کشاورزان فـراهم نمایـد تا مازاد تولیدات خود را به فروش برسـانند (فال سلیمان و همکاران، ۱۳۹٦، ص ۸۷). برقراری رابطـه منطقـی بین جمعیـت، فعالیـت و توسـعه، باعـث توسـعه هماهنگ اقتصـادی، اجتماعی و اعتلای سطح زندگی می شود (اکبری و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۵۰). از سویی کشاورزی، نقشی اساسی در تمامی ابعاد مکانی – فضایی توسعه دارد (قدیری معصوم و حجی پور. ۱۳۹۵، ص ۱۰۹). اهمیتِ تنوع اقتصادی به عنوان یکی از چالش های جهـان امـروز زمَانی بیشتر آشکار می گردد که بدانیم کـه ۷۰درصـد از فقرای جهان، روستایی هسـتند جایی که زندگی تنهـا بـه فعالیـت هـای کشاورزی بستگی دارد (کریم زاده و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۱۳۰). محققان زیادی در این زمینه مطالعه نموده اند که در ذیل به تعدادی از آنها اشاره می کنیم.

SanteRiveira و همکارانش در سال ۲۰۰۸ در مطالعه ای در اسپانیا توان منطقه مورد مطالعه خود را برای کشت محصولات کشاورزی ارزیابی کردند و نتیجه را به شکل نقشه ارائه نمودند. در همه این مطالعات با استفاده از ارزیابی چندعامله فاکتورهای مختلف محیطی، اقلیمی و آبی به ارزیابی توان کشاورزی پرداخته شده است. در پژوهشی که توسط Polat در سال ۲۰۱۲ انجام گرفت از سیستم پشتیبان تصمیم گیری، تحلیل سلسله مراتبی و سامانه اطلاعات جغرافیایی در برنامه ریزی شهری استفاده شد. این تحقیق نشان داد استفاده از تکنیک ترکیبی نتایج دقیق تری را در بر دارد. (Vydano (2012 در مطالعه ای بر روی تغییرات کاربری زمین منطقه شهری آلگارو در جنوب پرتغال، از مدل ملند برای پیش بینی تأثیر توان اکولوژیک و فعالیت های اقتصادی و توسعه گردشگری بر کاربری زمین منطقه استفاده کردند و با توجه به سناریوهای مختلف توسعه گردشگری و توسعه اقتصادی، الگوهای محتمل کاربری زمین آینده این منطقه را به دست آوردند. Licata در سال۲۰۱۲ بر اساس، سیستم پشتیبان تصمیم فازی مبنا ، برای ارزیابی مکان های مناسب کشاورزی و انتخاب مکان مناسب کشاورزی و انتخاب غله مناسب کشت انجام گردید. در این تحقیق، قوانین فازی برای انتخاب مکان مناسب کشاورزی و انتخاب غله مناسب، براساس دانش کارشناسی توسعه یافتند تا بتوانند با دلایل منطقی کارایی DSS را نشان بدهند.

همپانژاد (۱۳۸٦) در پایانامه کارشناسی ارشد خود در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه نجف آباد موضوعی را با عنوان بررسی و تحلیل گسترش کالبدی شهر ارومیه تحقیق نمود و به این نتیجه رسیده است که وضعیت طبیعی و از طرف دیگر دیگر رشد جمعیت شهری باعث گسترش کالبدی شهر و جهت این گسترش شده است. اسماعیل پور و کردوانی در سال ۱۳۸۹ به بررسی نقش نقش محصولات کشاورزی با تأکید بر زعفران در توسعه روستایی شهرستان کاشمر پرداختند. در این مقاله اثرات اقتصادی زعفران بر توسعه روستایی، رفاه و امنیت،

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

اشتغال زایی، افزایش در آمد، تثبیت جمعیت و کاهش مهاجرت های بی‌رویه به سمت شهر در بخش مرکزی (دهستان بالا ولایت) به وضوح محسوس است و دهستان بالا ولایت موقعیت مناسبی از لحاظ شرایط اقلیمی، آب و خاک مناسب برای کاشت زعفران در مقیاس وسیع را دارا می باشد. فیروزی و همکارانش در سال ۱۳۹۵ به بررسی نقش کشاورزی در توسعه پایدار روستایی در بردخون شهرستان دیر پرداختند. نتایج نهایی پژوهش آنها نشان می دهد که کشاورزی به‌ویژه کشت گوجه فرنگی در توسعه پایدار روستایی بخش بردخون تأثیر بسزایی داشته است.

شهر میداوود در طی سالیان اخیر روند رو به گسترش داشته است. روند رو به رشد شهر میداوود می تواند اثرات زیست محیطی مخریب را در پی داشته باشد. دلایل شهری را می توان در افزایش توان اقتصادی کشاورزی ناشی از کشت برنج و یا توان اکولوژیکی ان جستجو نمود. به منظور برنامه ریزی آتی و همزیستی با محیط پیرامون شناخت توان محیطی و دلایل رشد شهر میداودد می تواند برنامه ریزان منطقه ای را در مسیر درست تصمیم گیری قرار دهد. تا در صورت رشد اقتصادی ناشی از کشت مزارع کشاورزی از تغییر کاربری غیر علمی جلوگیری شود و در راستای توان اکولوژیکی و دسترسی به منابع آبی و خاک مناسب کشت و زرع صورت گیرد. همواره شهر میداوود با خطر گسترش شهر و نابودی اراضی کشاورزی و همچنین رشد اراضی در نواحی که توان اکولوژیکی محدود روبرو است. در همین راستا سوالات ذیل مطرح می شود: ۱- آیا ارتباط معنی داری بین رشد اقتصادی مبتنی بر برنج و توسعه فیزیکی اراضی کشاورزی کشت برنج وجود دارد؟ ۲- رشد و توسعه فیزیکی شهر میداوود تا چه اندازه تحت تاثیر کشت برنج می باشد؟

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری

هدف کلی توسعه، رشد و تعالی همه جانبه جوامع انسانی است، از اینرو در فرآیند برنامه ریزی برای دست یابی به توسعه و قرار گرفتن در میز آن، شناخت و درک شرایط و مقتضیات جوامع انسانی و نیازهای آن در ابعاد مادی ومعنوی از جمله اقدامات ضروری در این زمینه است (تقدیسی و همکاران، ۱۳۹۰، ص۱۵۹). توسعه، ایده‌ای است که از اوایل قرن نوزدهم بوجود آمد (کلانتری خلیل آباد و همکاران، ۱۳۹۱، ص ۲۰۷). به عبارتی هم جنبه های نرم افزاری حیات انسان نظیر تفکرات، سیاست ها و برنامه ها را شامل می شود و هم زمینه های سخت افزاری مانند فعالیت های انسان در عرصهٔ زیستی را بدین سان کشاورزی و مسایل مطروحه درباره آن را که نوعی کنش عرصه ای انسان در راستای تأمین غذا و نیازهای اقتصادی است، می توان از زمینه های بنیادین در جهت نیل به توسعه کلان و همه جانبه به شمار آورد (قدیری معصوم و حجی پور، ۱۳۹۵، ص ۱۱۲). اکثر شهرهای ایران در مراحل اولیه شکل گیری، با هدف استفاده از خاک های مرغوب برای زراعت، در کنار و یا در میان اراضی مرغوب زراعی استقرار یافته اند (عطا و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۲۸). سر نوشت هر شهری بر اساس میزان و چگونگی فعالیت های تولیدی و درآمد زایی آن معلوم می شود. اصولاً علل توسعه و رونق شهرها قبل از هرچیز رشد اقتصادی است. زیرا تولید و توزیع کالا و خدمات اشتغال به وجود می آورد و وجود زمینه های اشتغال موجب جذب افراد به محل می شود. پس طبیعی است رشد اقتصادی را مطرادف با نیاز بیشتر به زمین برای صنعت، تجارت، مسکن، تفریح و رفت و آمد دانست. معمولاً شهرهایی که دارای پایه اقتصادی قوی هستند، تمایل به بزرگ شدن دارند. در مراحل اولیه توسعه اقتصادی، تمرکز شهری (نظریه مرکز ـ پیرامون) افزایش می یابد، زیرا منابع و امکانات به طور فزاینده ای به مادر شهر جریان دارد. در حالی که در سطوح پیشرفته، مادر شهر ها رشد کمی خود را به تدریج از دست می دهند و شهرهای متوسط توسعه می یابند. ازجمله عوامل اقتصادی که شهر را به وجود می آورد و به آن نقش می دهد، نوع فعالیت اقتصادی حاکم بر شهر است. این فعالیت ناشی از امکانات مساعد ناحیه ای و روستاهای پیرامونی آن است و در این رابطه ، عامل ارتباط و حمل و نقل نقش مهمی دارد، زیرا نقل و انتقال مواد اولیه و کالاهای مورد نیاز مراکز شهری و دیگر محصولات کشاورزی تسریع می بخشد و در نواحی که امر ارتباط بیشتر و سهل تر است، مراکز شهری بیشتری شکل می یابند.

احداث شبکه راه ها اعم از راههای زمینی ، دریایی و هوایی، وجود مراکز شهری را می طلبد. توسعه حمل و نقل و همراه هم علت و هم معلول فعالیت بیشتر اقتصاد و رشد شهرها بوده است و ترویج امکانات جدید در الگوی مصرف و حمل و نقل که امر جابجایی را تسریع می بخشد و به ایجاد شهرهای جدید و گسترش شهرهای قدیم کمک فراوانی می‌کند (فرید، ۱۳۷۵، ص ۱۰۳).

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

روش تحقیق

جهت انجام مطالعات و تدوین روش تحقیق در ابتدا کتب و مقالات مرتبط با موضوع پژوهش گردآوری شده و چهار چوب کلی بدست آمد. متناسب با هدف و سوالات مطرح شده که رشد اقتصادی برنج را دنبال می کند پرسشنامه طراحی گردید. در طراحی پرسشنامه سوالات بنیادی مانند رشد اراضی زیر کشت، دسترسی به منابع، حمایت از تولید، نقش تکنولوژی در افزای راندمان و رشد جمعیت مطرح بوده است. هر پرسشنامه در حدود ۳۳ سوال طرح شده و در بازید های میدانی توسط ساکنان محلی تکمیل شده است. سوالات پرسشنامه مذکور در قالب متغیر های کمی، نسبتی، رتبه ای و اسمی می باشند. برخی از سوالات گنجانده شده در پرسشنامه فقط به دلیل جمع آوری اطلاعات پایه و همچنین کمک به تفهیم سوالات به کشاورزان بوده است و این سوالات متغیر نیستند و هدف اصلی و متغیرهای اصلی پرسشنامه شامل متغیرهای رتبه ای و کمی و نسبتی هستند و متغیرهای اسمی نیز اطلاعات مفیدی را در اختیار قرار می دهند اما در این پژوهش مورد تحلیل قرار نمی گیرند. عوامل و متغیرهای رتبه ای مورد بررسی در قالب این پرسشنامه به عوامل کلی تغییرات طی ۳۰ سال مورد مطالعه و تاثیر این تغییرات بر روی میزان تولید می باشد. این متغیرها که به نوعی در این پژوهش تغییرات آنها نسبت به ۳۰ سال قبل مورد بررسی قرار گرفته است شامل ۵ متغیر منابع آب، نحوه کشت، نحوه برداشت، طرح های ملی و منطقه ای، تسهیلات اعطایی می شود. از میانگین حسابی این ۵ متغیر، متغیر رتبه ای جدیدی به نام تغییرات کل ساخته می شود که بیانگر مجموع تغییرات این ۵ عامل می باشد و نظر شالیکاران در خصوص کل تغییرات ایجاد شده را بیان می کند.

دو متغیر کمی مساحت زمین زیر کشت و میزان محصول در هکتار نیز در پرسشنامه گنجانده شده است. عوامل و متغیرهای نسبتی شامل میزان محصول در هکتار، سهم کود و سموم شیمیایی در افزایش تولید، سهم تکنولوژی در افزایش تولید، هزینه کشت، قیمت تمام شده برنج می باشد. پس از تکمیل پرسشنامه، اطلاعات به محیط نرم افزار اکسل و سپس به محیطی SPSS منتقل شده و تحلیل های لازم انجام گرفته است.همچنین جهت مطالعات کامل تر در زمینه رشد جمعیتی، داده های آماری از مرکز آمار ایران دریافت شده و روند تغییرات رشد جمعیت در بخش میداوود مورد بررسی قرار گرفته است.

جهت تحلیل اطلاعات ابتدا جداول فراوانی و نمودارهای مربوطه ترسیم و تحلیل توصیفی آنها ارائه می شود. همچنین شاخص های مرکزی و پراکندگی متغیرهای رتبه ای و نسبتی شامل میانگین و انحراف معیار و میانه و مد ارائه و مورد بررسی قرار می گیرند. سپس برای بررسی فرض های مورد بررسی در تحقیق که شامل اثر مثبت هر یک تغییرات در افزایش تولید می باشند از آزمون های آماری میانگین از جمله آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده می‌شود. آزمون در سطح خطای ۵% انجام می‌شود.

آزمون میانگین: برای آزمون فرض پیرامون میانگین یک جامعه از آزمون t تک نمونه یا One Sample t-Tset استفاده می شود. فرضیه آزمون به صورت زیر می باشند. μ میانگین جامعه و x عددی است که پژوهشگر فرض می کند.

رابطه ۱ $H0 : \mu \leq X$

رابطه ۲ $H1 : \mu > X$

در این صورت اگر مقدار sig از سطح خطا کوچکتر بود میانگین معنادار است. این آزمون دو دامنه است یعنی هم معناداری آماره آزمون زمانیکه از حدوسط بزرگتر است آزمون می شود و هم زمانی که از حدوصط کوچکتر باشد. لازم به ذکر است که فرض نرمال بودن نیز می بایست در خصوص متغیر بررسی شود. با توجه به اینکه تغییرات ۵ متغیر رتبه ای در این پرسشنامه مورد سوال قرار گرفته است، جهت بررسی فرض اثر مثبت کل تغییرات بر میزان تولید برنج، از میانگین حسابی این ۵ متغیر، متغیر رتبه ای جدیدی به نام تغییرات ساخته می شود که بیانگر مجموع تغییرات این ۵ عامل می باشد و نظر شالیکاران در خصوص کل تغییرات ایجاد شده را بیان می کند. در نهایت نیز نتیجه گیری از مطالعات نظر سنجی ارائه می شود.

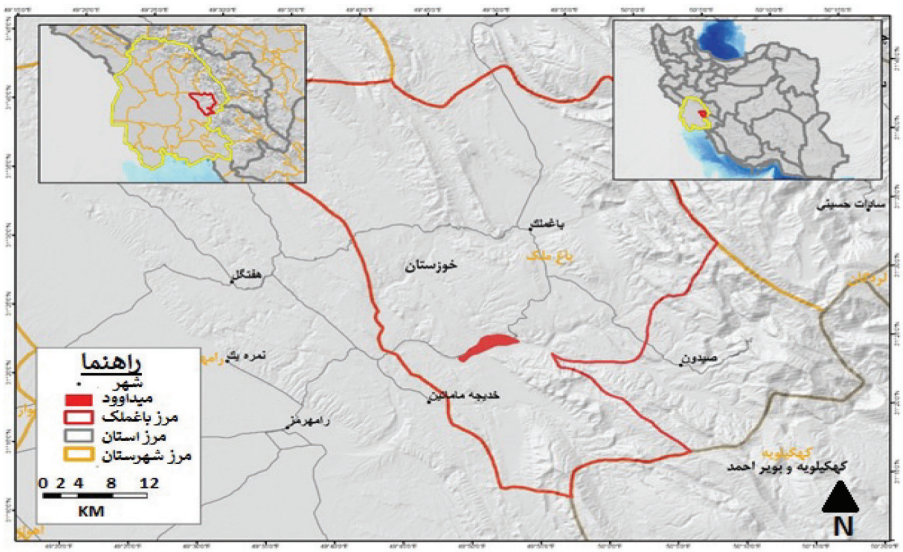
قلمرو و محدوده پژوهش

شهر میداوود از توابع شهرستان باغملک در شرق استان خوزستان واقع شده است که از مرکز استان مسافتی بالغ بر ۱۳۰کیلومتر دارد. میداوود که به صورت دشتی حاصلخیز بوده در میان کوه های کم ارتفاع از سلسله جبال زاگرس محصور می شود. رودخانه علاء از کنار شهر می گذرد. عبور محور ارتباطی رامهرمز به باغملک موقعیت ارتباطی خاصی به وجود آورده به صورتی که این محور تا چند سال گذشته محور اصلی ارتباطی خوزستان به اصفهان بوده است. پیشه اصلی مردم این شهر کشاورزی بوده بطوری که مسافران عبوری در حین گذر از شهر عطر و بوی برنج چمپای میداوود را استشمام می‌کنند. آب و هوای آن

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

بین کوهستانی و نیمه بیابانی بوده که دارای زمستان های نسبتاً سرد وتابستان های گرم می باشد. میداوود از سه بخش علیا، وسطی و سفلی تشکیل شده که در قسمت سفلی منازل مسکونی به صورت متمرکز بوده ولی در دو بخش دیگر به دلیل وجود زمین های کشاورزی، هر خانوار منزل خود را در محدوده زمین کشاورزی خود بنا کرده و ساختاری پراکنده دارد. موقعیت محدوده مطالعاتی در شکل شماره ۱ نمایش داده می شود.



شکل ۱. نقشه منطقه مورد مطالعه؛ مأخذ: نگارندگان.

بحث اصلی

در طی سه دهه گذشته اقتصاد شهر میداوود متاثر از رشد اقتصاد کشاورزی رشد قابل ملاحظه ای داشته است. در این مدت کشاورزی و بالاخص شالیکاری در دشت میداوود رونق خاصی یافته است و به طبع آن اقتصادی منطقه را تحت تاثیر قرار داده است. با توجه به قدمت شالی کاری در منطقه و شرایط محیطی و منابع مناسب جهت شالی کاری در دشت میداوود شاهد تغییرات کاربری در اراضی بوده که این امر خود تحقیات مناسبی را در این زمینه جهت حفظ منابع نیاز دارد. در طی ۳۰ سال گذشته تغییرات و یا عواملی باعث رونق شالی کاری در دشت میداوود شده اند. از جمله این عوامل می توان به افزایش تولید، کاهش هزینه تولید و افزایش قیمت و دسترسی مناسب به بازار جهت عرضه محصول و ... را برشمرد. افزایش تولید محصول نیز تحت تاثیر تغییرات اساسی در برخی از نیازهای کشاورزی شامل؛ سهولت دسترسی به منابع آبی با ایجاد سد ها و کانال های آبیاری و ...، تغییر در نحوه کشت و برداشت، تغییرات ایجاد شده به واسطه طرح های ملی و منطقه ای جهت تسطیح اراضی و آبرسانی و ...، تسهیلات اعطایی دولت و بانکها جهت تامین ماشین آلات و ملزومات شالی کاری، استفاده از سموم و کود های کشاورزی، استفاده از تکنولوژی و ماشین آلات در کشاورزی، کشت مجدد و ... نام برد که هر یک از این عوامل می تواند سهمی قابل توجه در افزایش تولید داشته باشد.از این پس در تحلیل پرسشنامه منظور از کشاورز و یا شالیکار، نمونه مورد بررسی در پژوهش می باشد.نتایج مربوط به هر یک از عوامل اصلی به تفکیک سوالات مربوط به آن عامل، به همراه تحلیل توصیفی آنها در زیر ارائه شده است. بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته بر مبنای روش‌های آماری با استفاده از نرم افزار spss نتایج به شرح زیر می‌باشد:

زمین زیر کشت بیشتر شالیکاران حدود ۲ تا ۳ هکتار می‌باشد. میانگین زمین زیر کشت هر شالی‌کار حدود ۳ و یا کمی بیشتر از ۳ هکتار است. از ۳۰ سال پیش تاکنون منبع ابی مورد استفاده بیشتر شالیکاران رودخانه بوده و تغییری

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

نداشته است. تقریبا اکثر کشاورزان بر این که دسترسی به منابع آب جهت کشاورزی افزایش نداشته است اتفاق نظر دارند. بیشتر شالیکاران سهولت دسترسی به منابع آب را به میزان زیادی در افزایش تولید موثر می‌دانند. از طرفی میانگین (۲/٦٤) بیانگر این است که در مجموع کشاورزان سهولت دسترسی به منابع آبی را در افزایش تولید نسبتا موثر قلمداد نموده‌اند. در حال حاظر نحوه کشت در دشت میداوود تلفیقی از سنتی و مکانیزه می‌باشد که نسبت به ۳۰ سال گذشته تغییر داشته است و بیشتر کشاورزان تغییر در نحوه کشت را به میزان کمی در افزایش تولید موثر اعلام نموده‌اند و میانگین (۲/۳۵) نیز نشان‌دهنده تاثیر کم این تغییرات بر افزایش تولید می‌باشد.

جدول ۱. نتایج حاصل از سوالات پرسش نامه؛ محاسبات: نگارندگان

عامل	سوالات	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم
مساحت	زمین زیر کشت شما چند هکتار است؟	۳/۲۶	۳	۳	۰/۹۷۰	۲	۴
منابع آب	آب مورد نیاز زمین خود را از چه طریق تامین می کنید؟	۲/۲۸	۳	۳	۰/۴۷۹	۱	۳
	در طی ۳۰ سال گذشته منبع آبی مورد استفاده تان تغییر داشته است؟	۱/۶۶	۲/۰۰	2	۰/۲۴۳	۱	۲
	در گذشته آب مصرفی شالیزار از چه طریقی تامین می شود؟	۳/۰۶	۳	۳	۰/۲۴۰	۳	۴
	آیا دسترسی به منابع آبی افزایش داشته است؟	۱/۹۴	۲/۰۰	۲	۰/۵۹۸	۱	۲
	سهولت دسترسی به منابع آبی به چه میزان باعث افزایش تولید برنج شده است؟	۲/۶۴	۳	۳	۰/۴۹۵	۱	۴
نحوه کشت	در حال حاضر نحوه کشت برنج در شالیزار شما به چه گونه است؟	۳/۰۰	۳	۳	۰/۲۴۰	۲	۴
	از ۳۰ سال پیش تاکنون نحوه کشت برنج را تغییر داده اید	۱/۰۶	۱/۰۰	۱	۰/۵۲۲	۱	۲
	تغییر در نحوه کشت برنج به چه میزان باعث افزایش تولید برنج شده است	۲/۳۵	۲/۰۰	۲	۰/۴۲۴	۱	۳
نحوه برداشت	در حال حاضر نحوه برداشت برنج در شالیزار شما به چه صورت است	۳/۰۶	۳	۳	۰/۱۹۸	۱	۴
	از ۳۰ سال پیش تاکنون نحوه برداشت برنج را تغییر داده اید	۱/۰۴	۱/۰۰	۱	۰/۵۴۱	۱	۲
	تغییر در نحوه برداشت برنج به چه میزان باعث افزایش تولید برنج شده است؟	۲/۵۶	۳/۰۰	۳	۰/۵۴۱	۲	۴

در حال حاضر نحوه برداشت محصول در دشت میداوود تلفیقی از سنتی و مکانیزه می‌باشد که نسبت به ۳۰ سال گذشته تغییر داشته است و بیشتر کشاورزان تغییر در نحوه کشت را به میزان زیادی در افزایش تولید موثر اعلام نموده‌اند و میانگین (۲/۵٦) نیز نشان‌دهنده تاثیر نسبتا مثبت این تغییرات بر افزایش تولید می‌باشد. بیشتر کشاورزان تغییرات ایجاد شده به واسطه طرح‌های

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

ملـی و منطقه‌ای را به میزان زیاد در افزایش تولید موثر اعـلام نموده‌انـد و میانگیـن (۲/۵۲) نیـز نشـان‌دهنده تاثیـر نسـبتا مثبـت ایـن تغییـرات بـر افزایـش تولیـد می‌باشـد. اکثریـت کشـاورزان از تسـهیلات اعطایـی بانک‌هـا بـرای تامیـن ملزومـات کشـاورزی اسـتفاده نکرده‌انـد. بـا وجـود اینکـه اکثـر شـالیکاران از ایـن تسـهیلات اسـتفاده نکرده‌انـد امـا دریافـت تسـهیلات جهـت تامیـن ملزومـات را در افزایش تولید بـه میزان زیـادی موثـر می‌داننـد. میانگیـن (۲/٦۲) نیـز بیانگـر تاثیـر مثبـت این تسـهیلات در افزایش تولید می‌باشـد.

جدول ۲. نتایج حاصل از سوالات پرسش نامه؛ محاسبات: نگارندگان

عامل	سوالات	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم
طرح های ملی	آیا تغییرات و یا عملیاتی مانند طرح تسطیح و ... در شالیزارها جهت سهولت کشاورزی انجام شده است؟	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰
	این تغییرات تا چه میزان باعث افزایش تولید برنج شده است؟	۲/۵۲	۳	۳	۰/۵٤٤	۱	۳
تسهیلات اعطایی	وضعیت مالکیت ماشین آلات کشاورزی مورد استفاده شما به چه صورت است؟	۲/۵٤	۳	۳	۰/۷٦۲	۱	۳
	آیا از تسهیلات بانکی جهت تهیه ملزومات و ماشین آلات کشاورزی استفاده نموده اید؟	۱/۸۰	۲/۰۰	۲	۰/٤۰٤	۱	۲
	اعطای تسهیلات بانکی به چه میزان در تامین منابع و ملزومات شالی کاری موثر بوده است؟	۲/٦۲	۳	۳	۰/٤۹۰	۲	۳
بازار	محصول برنج شالیزار خود را چطور عرضه می کنید؟	۳/٤۸	٤/۰۰	٤	۰/۷۳۵	۲	٤
دفعات کشت	زمین شما در یک سال زراعی چند بار زیر کشت می رود؟	۱/۰۰	۱/۰۰	۱	۰/۰۰۰	۱	۱
	کشت دوم شاامل چه محصولاتی می شود؟	۱/۹۸	۲/۰۰	۲	۰/۱٤۱	۱	۲
سموم	آیا استفاده از سموم و کودهای شیمیای عرضه شده در بازار در افزایش تولید برنج موثر است؟	۱/۰۰	۱/۰۰	۱	۰/۰۰۰	۱	۱
	در سال های اخیر میزان محصول در هکتار در صورت استفاده از سموم و کودهای شاورزی به چه میزان افزایش یافته است	۱/٦٦	۲/۰۰	۲	۰/۵۹۳	۱	۳

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

سـهولت دسترسـی به منابع آبی و تغییـر در نحوه برداشـت، تغییـرات ایجـاد شـده به واسـطه طرح‌های ملـی و منطقـه‌ای و تسـهیلات بانکی به میـزان زیادی باعـث افزایـش تولیـد برنـج شـده‌اند و تغییـر در نحـوه کشـت تاثیـر زیادی بـر افزایـش تولید نـدارد. شـالیکاران در مجمـوع ایـن تغییـرات را بـه میـزان زیـادی بـر افزایـش تولیـد موثـر می‌دانند. بـه عبارت دیگـر تغییـرات در عوامـل و شـرایط باعـث افزایـش تولیـد برنج شـده اسـت که می‌تـوان به ایـن تغییرات بـه عنـوان عواملـی در جهـت رشـد کشـاورزی و در نهایـت بـه عنـوان یکـی از عوامـل موثـر بـر رشـد اقتصـادی اشـاره نمـود. اکثـر کشـاورزان در بـازاری غیـر از شـهر میداوود و بازار اسـتانی محصول شـالی خـود را عرضـه می‌نماینـد.

جدول ۳. نتایج حاصل از سوالات پرسش نامه؛ محاسبات: نگارندگان

عامل	سوالات	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم
طرح های ملی	آیا تغییرات و یا عملیاتی مانند طرح تسطیح و ... در شالیزارها جهت سهولت کشاورزی انجام شده است؟	۱	۱	۱	۰/۰۰۰	۱	۱
	این تغییرات تا چه میزان باعث افزایش تولید برنج شده است؟	۲/۵۲	۳	۳	۰/۵٤٤	۱	۳
تسهیلات اعطایی	وضعیت مالکیت ماشین آلات کشاورزی مورد استفاده شما به چه صورت است؟	۲/۵٤	۳	۳	۰/۷٦۲	۱	۳
	آیا از تسهیلات بانکی جهت تهیه ملزومات و ماشین آلات کشاورزی استفاده نموده اید؟	۱/۸۰	۲/۰۰	۲	۰/٤۰٤	۱	۲
	اعطای تسهیلات بانکی به چه میزان در تامین منابع و ملزومات شالی کاری موثر بوده است؟	۲/٦۲	۳	۳	۰/٤۹۰	۲	۳
بازار	محصول برنج شالیزار خود را چطور عرضه می کنید؟	۳/٤۸	٤/۰۰	٤	۰/۷۳۵	۲	٤
دفعات کشت	زمین شما در یک سال زراعی چند بار زیر کشت می رود؟	۱/۰۰	۱/۰۰	۱	۰/۰۰۰	۱	۱
	کشت دوم شاامل چه محصولاتی می شود؟	۱/۹۸	۲/۰۰	۲	۰/۱٤۱	۱	۲
سموم	آیا استفاده از سموم و کودهای شیمیای عرضه شده در بازار در افزایش تولید برنج موثر است؟	۱/۰۰	۱/۰۰	۱	۰/۰۰۰	۱	۱
	در سال های اخیر میزان محصول در هکتار در صورت استفاده از سموم و کودهای شاورزی به چه میزان افزایش یافته است	۱/٦٦	۲	۲	۰/۵۹۳	۱	۳

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

کشاورزی رایج در منطقه برنج و گندم است که در بهار برنج و در پاییز گندم کشت می‌شود. بنابراین اقتصاد کشاورزی منطقه تحت‌تاثیر این دو محصول قرار دارد. تمامی کشاورزان در تاثیر مثبت استفاده از سموم کشاورزی در افزایش تولید اتفاق نظر دارند. میزان محصول در صورت استفاده از سموم و کودهای کشاورزی به میزان ۲ برابر افزایش می‌یابد و میانگین (۱/٦٦) نیز نشان می‌دهد که کودها و سموم کشاورزی باعث افزایش تولید به میزان حدودا ۸۳ % می‌شوند. تمامی کشاورزان در تاثیر مثبت تکنولوژی در افزایش تولید اتفاق نظر دارند. میزان محصول در صورت استفاده از تکنولوژی به میزان حدود ۲ برابر افزایش می‌یابد و میانگین (۱/٦٦) نیز نشان می‌دهد که استفاده از تکنولوژی و ماشین‌آلات کشاورزی باعث افزایش تولید به میزان حدودا ۸۳ % می‌شونداز طرفی در حال حاضر میزان محصول حدود ۱ تا ۲ تن در هکتار و یا به عبارتی حدود ۱/۵ تن در هر هکتار می‌باشند. همچنین از عوامل موثر بر رشد کشاورزی در دشت میداوود می‌توان به کشت متوالی در یک سال زراعی اشاره نمود که کشت اول برنج که مورد بحث و بررسی در این پژوهش قرار گرفته و کشت دوم گندم می‌باشد. اکثر زمین‌های شالی‌کاران بیشتر از ۲۵ سال است که زیر کشت شالی می‌رود همچنین میانگین (۳/۸٦) نیز نشان می‌دهد که در زمین‌های منطقه بیشتر از حدودا ۲٤ سال پیش تاکنون شالی کشت می‌شود و تغییرات کاربری ایجاد شده و تبدیل زمین‌ها به شالیزارها مربوط به حدودا ۱۵ سال پیش می‌شود و از آن زمان به بعد در کاربری آنها تغییری رخ نداده است. کاربری قبلی شالیزارها عموما باغ و گندم‌زار بوده و همچنین شاخص‌های مرکزی نشان‌دهنده تغییر کاربری باغات به شالی زار در حدود ۳۰ الی ۱۵ سال قبل می‌باشند. شالی‌کاران در افزایش میزان محصول در طی ۳۰ سال مورد مطالعه اتفاق نظر دارند. در طی ۳۰ سال گذشته میزان محصول تقریبا به میزان ۲ برار افزایش داشته است. میانگین افزایش تولید در هر هکتار برابر ۱/۷۲ و به عبارتی میزان محصول در هکتار به مقدار ۸٦ % افزایش داشته است. در طی ۳۰ سال مورد مطالعه هزینه کشت به میزان یک سوم کاهش داشته است و میانگین (۲/۳۸) نیز نشان‌دهنده کاهش هزینه کشت به میزان ۳٤ % در طی ۳۰ سال گذشته است. تمامی کشاورزان در خصوص افزایش قیمت برنج اتفاق نظر داشته‌اند. در طی ۳۰ سال مورد مطالعه قیمت برنج حدود ۱/۵ برابر افزایش داشته است و میانگین (۱/۵) نشان‌دهنده رشد ۷۵ % قیمت برنج در طی این سال‌ها می‌باشد. تحلیل توصیفی هر یک از سوالات پرسشنامه در قالب عوامل موثر در فوق ارائه شد. برای بررسی دقیقتر نیاز به انجام آزمون های آماری برای تعمیم نتایج گرفته شده می باشد. در زیر به بررسی پیرامون میانگین هر یک از عوامل می پردازیم:

از آزمون تک نمونه ای تی استودنت برای بررسی فرض تاثیر هر یک از تغییرات بر روی افزایش تولید به شرح زیر استفاده شده است. لازم به ذکر است که با توجه به قضیه حد مرکزی و تعداد نمونه (n=50) می توان توزیع میانگین را نرمال فرض نمود.

فرض صفر و فرض مقابل برای متغیر های رتبه ای شامل منابع آب مصرفی، نحوه کشت، نحوه برداشت، طرح های ملی و منطقه ای، تسهیلات بانکی که هر یک می توانند بر میزان تولید تاثیر داشته باشند به صورت زیر تعریف می شود.

فرض صفر: تغییر در ..... تاثیر زیادی در افزایش میزان تولید داشته است (تاثیر قابل توجه تغییرات بر تولید) ($\mu \leq 2,5$)

فرض مقابل: تغییر در ..... تاثیر کمی در افزایش میزان تولید برنج داشته است (تاثیر ناچیز تغییرات بر تولید) ($\mu > 2,5$)

نتایج آزمون میانگین (t تک نمونه ای) برای هر یک از ۵ متغیر رتبه ای در جدول شماره ٤ ارائه شده است.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

جدول ٤. نتایج آزمون میانگین (t تک نمونه ای) برای هر یک از ۵ متغیر رتبه ای

آزمون تی یک طرفه (One-Sample Test) مقدار مورد آزمون= ۲/۵								
	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار معنی داری آزمون	میانگین تفاضل‌ها	فاصله اطمینان ۹۵% تفاضل ها	
							پایین	بالا
سهولت دسترسی به منابع آبی	۲/٦٤	۰/٥۹۸	۱/٦٥٦		۰/۱۰٤۰	۰/۱٤۰	-۰/۰۳	۰/۳۱
تغییر در نحوه کشت برنج	۲/۳٥	۰/٥۲۲	-۲/۰٥۱		۰/۰٤٦	۰/۱٥۳	-۰/۳۰	۰/۰۰
تغییر در نحوه برداشت برنج	۲/٥٦	۰/٥٤۱	۰/۷۸٥		۰/٤۳٦	۰/۰٦۰	-۰/۰۹	۰/۲۱
اجرای طرح های ملی و منطقه ای	۲/٥۲	۰/٥٤٤	۰/۲٦۰		۰/۷۹٦	۰/۰۲۰	۰/۱۳	۰/۱۷
اعطای تسهیلات بانکی	۲/٦۲	۰/٤۹۰	۰/٦۳۱		۰/۰۹۰	۰/۱۲۰	۰/۰۲	۰/۲٦

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

با توجه به سطح اطمینان آزمون و مقدار معنی داری به دست آمده (۰/۰٥> ۰/۱۰٤- معنی داری آزمون) و مقایسه ناحیه بحرانی با مقدار آماره آزمون (۱/٦۸>۱/٦٥) فرض صفر مبنی بر تاثیر زیاد سهولت دسترسی به منابع آبی، رد نمی شود.

با توجه به سطح اطمینان آزمون و مقدار معنی داری به دست آمده (۰/۰٥ >۰/۰٤٦- معنی داری آزمون) و مقایسه ناحیه بحرانی با مقدار آماره آزمون (۱/٦۸>۲/۰٥) فرض صفر مبنی بر تاثیر زیاد تغییر در نحوه کشت، رد می شود.

با توجه به سطح اطمینان آزمون و مقدار معنی داری به دست آمده(۰/۰٥ > ۰/٤۳٦- معنی داری آزمون) و مقایسه ناحیه بحرانی با مقدار آماره آزمون (۱/٦۸>۰/۷۸٥) فرض صفر مبنی بر تاثیر زیاد تغییر در نحوه برداشت بر میزان تولید، رد نمی شود.

با توجه به سطح اطمینان آزمون و مقدار معنی داری به دست آمده (۰/۰٥ > ۰/۷۹٦- معنی داری آزمون) و مقایسه ناحیه بحرانی با مقدار آماره آزمون (۱/٦۸>۰/۲٦۰) فرض صفر مبنی بر تاثیر زیاد تغییرات ایجاد شده به واسطه طرح های ملی و منطقه ای بر میزان تولید، رد نمی شود.

با توجه به سطح اطمینان آزمون و مقدار معنی داری به دست آمده (۰/۰٥ > ۰/۰۹- معنی داری آزمون) و مقایسه ناحیه بحرانی با مقدار آماره آزمون(۱/٦۸>۱/٦۳) فرض صفر مبنی بر تاثیر زیاد تسهیلات اعطایی، رد نمی شود.

به عبارت دیگر سهولت دسترسی به منابع آبی و تغییر در نحوه برداشت، تغییرات ایجاد شده به واسطه طرح های ملی و منطقه ای و تسهیلات بانکی به میزان زیادی باعث افزایش تولید برنج شده اند و تغییر در نحوه کشت تاثیر زیادی بر افزایش تولید ندارد. با توجه به تغییرات ایجاد شده در طی ۳۰ سال که شامل تغییرات در ۵ عامل، دسترسی به منابع آبی، تغییر در نحوه کاشت و برداشت، تغییرات ایجاد

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

شـده بـه واسـطه طـرح هـای ملـی و منطقـه‌ای و تسـهیلات اعطایـی توسـط دولـت و بانـک هـا می شـود متغیـر جدیـدی از میانگیـن حسـابی ایـن ۵ متغیـر کـه بیانگر نظر هر کشـاورز نسـبت بـه میزان تاثیـر کل ایـن تغییـرات در افزایـش تولیـد اسـت سـاخته مـی شـود. ایـن متغیـر بـا عنـوان تغییـرات کل (یـا میانگیـن حسـابی تغییرات) نـام گذاری می شود.

جدول ۵. تغییرات کل؛ محاسبات: نگارندگان

	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم
تغییرات کل	۲/۵	۲/۷	۲/۸	۰/٤	۱/۸	۳

۵۸ درصـد از شـالیکاران معتقدند که تغییرات فوق بـه میـزان زیـادی در افزایـش تولید موثر بوده اسـت و از طرفـی ٤۲ درصـد نیـز ایـن تغییـرات را بـه میـزان کمـی در افزایـش تولید موثـر می دانند. شـاخص‌های میانـه و مـد گرایـش بـه گزینـه ۳ عبـارت زیـاد دارند و میانگیـن تغییـرات در افزایـش تولیـد برابـر بـا ۲,۵ اسـت و از طرفـی با توجـه به کدگذاری تعریف شـده مـی تـوان اظهار نمـود کـه شـالی کاران ایـن تغییرات را بـه میـزان زیـادی بـر افزایـش تولید موثر مـی دانند. به‌عبـارت دیگـر تغییـرات در عوامـل و شـرایط باعث افزایـش تولیـد برنج شـده اسـت که مـی توان بـه این تغییـرات به عنوان عواملی در جهت رشـد کشـاورزی و در نهایـت بـه عنـوان یکـی از عوامـل موثر بر رشـد اقتصـادی اشـاره نمـود. بـا توجـه بـه نتایـج به دسـت آمـده برای هر یـک از تغییرات این بـار متغیر تغییرات کل را مـورد آزمـون قـرار مـی دهیم.

جدول ٦. آزمون تی یک طرفه

مقدار مورد آزمون= ۲/۵									
تغییرات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار معنی‌داری آزمون	میانگین تفاضل‌ها	فاصله اطمینان ۹۵% تفاضل‌ها	
								پایین	بالا
	۵۰	۲/٥٤	۰/٤۱۲	۰/٦٥۱	٤۹	۰/٥۱۸	۰/۰۳۸	-۰/۰۷۹	۰/۱٥٥

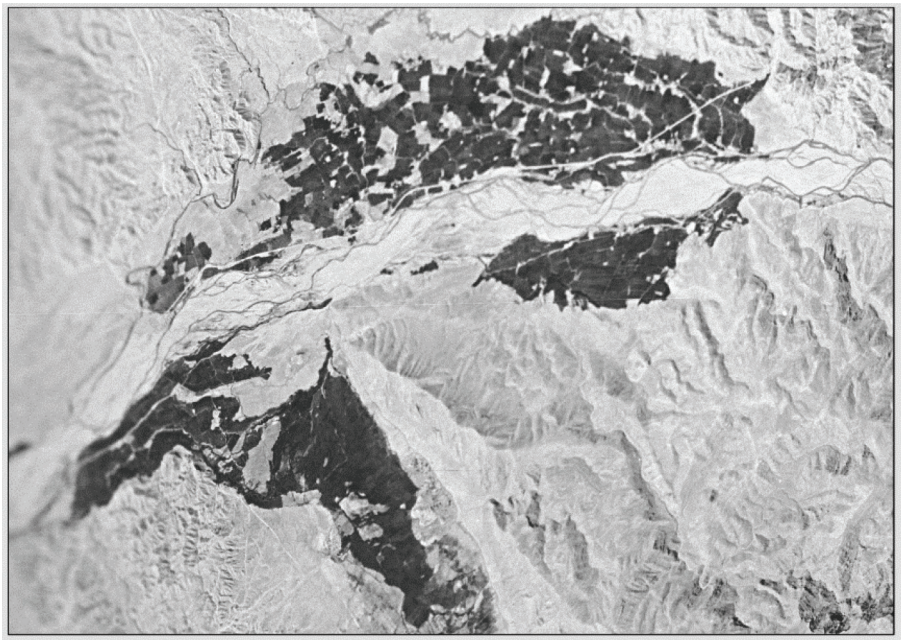
(محاسبات: نگارندگان)

نتایـج آزمـون میانگیـن (t تک نمونـه ای) جدول ٦ ارائـه شـده اسـت. بـا توجـه بـه سـطح اطمینـان آزمـون و مقـدار معنـی داری بـه دسـت آمـده فرض صفـر مبنی بـر تاثیر زیـاد تغییـرات بر افزایـش میزان تولید رد نمی شـود. (sig=٥۱۸/٥۰ > ۰٥/۰). از طرفی بـا توجـه به مقدار به دسـت آمـده برای آمـاره آزمون و مقـدار بحرانـی بـه دسـت آمـده از جـدول توزیع t بـرای درجـه آزادی برابر ٤۹ و سـطح اطمینـان ۰/۹٥ (=۱t/٦۸) فرض صفر رد نمی شـود. (۰/٦٥۱<۱/٦۸) بـه عبارتـی تغییـرات به میـزان زیادی باعـث افزایش تولیـد برنج شـده اند.

پـس از ارزیابـی رشـد کشـت برنـج در طی سـی سـال بـه بررسـی گسـترش شـهر پرداخته شـد. لازم بـه ذکـر اسـت بـا توجه به مسـاحت بسـیار کم شـهر میـداوود امـکان ارزیابـی دقیـق رونـد توسـعه شـهر امـکان پذیـر نشـد. درمـورد داده هـا ی ماهـواره ای

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

هـم بایـد توالـی داده ها موجود باشـد تا در بـازه های زمانـی مختلـف رونـد توسـعه شـهر بررسـی بشـود. داده هـا قدیمـی شـهر میـداوود همانطور که در شـکل شـماره ۲ نشان داده شده اسـت روند شهری روی آنها قابـل مشـاهده نمـی باشـد. به همیـن علت با اسـتفاده از داده‌هـای ماهـواره‌ای سـال ۱۳۶۰ و ۳۱۹۵ رونـد گسـترش شهر بررسـی شده و نتیجه رشـد و گسترش شـهر را در شـکل‌های ۲ و ۳ می‌تـوان مشـاهده نمـود.



شکل ۲. تصویر ماهواره کورنا از شهر میداوود ۱۳۶۰



شکل ۳. تصویر ماهواره‌ای QuickBird از شهر میداوود سال ۱۳۹۵

همانطـور کـه از مقایسـه داده هـای ماهواره‌ای سـال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۹۵ مشـاهده می شـود شـهر میـداوود از منظـر شـهری کشـترش قابـل توجه‌ای داشـته که ایـن تغییـرات کالبـد و سـاختار فیزیکی شـهر را مـی تـوان به رشـد اقتصـادی و ماندگاری جمعیـت نسـبت داد. برای بررسـی رونـد جمعیت در شـهر متاسـفانه داده هـای سـازمان برای سـطح آبـادی بطـور متوالـی وجـود نداشـت بـه همیـن دلیـل از سـال ۱۳۸۰ رونـد جمعیت محاسـبه شـده است.

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

جدول ۷. نرخ رشد جمعیت در مقطع زمانی ۱۳۸۰ – ۱۳۹۵

سال	جمعیت	نرخ رشد	سال	جمعیت	نرخ رشد
۱۳۸۰	۱٦٤٥۸		۱۳۹۰	۲۰۲۲٦	۲/۱۷
۱۳۸۵	۱۸۱٦۰	۱/۹۸	۱۳۹۵	۲۳۵۸۹	۳/۱۲

همانطـور که جدول شـماره ۷ نشـان مـی دهد در طـی ۱۵ سـال گذشـته رونـد رشـد جمعیت در شـهر کوچـک میـداوود قابـل ملاحظـه مـی باشـد کـه این رونـد را مـی تـوان همانطـور کـه پیشـتر ذکر شـد در رشـد اقتصـادی منطقه دانسـت.

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

در ارزیابـی رشـد اقتصـادی برنـج و تاثیر آن بر رشـد کالبدی شـهر، پرسشـنامه تهیه شـده و پـس از تکمیل پرسشـنامه توسـط سـاکنان محـدوده مطالعاتـی بـر اسـاس روش‌های علمی تجزیه و تحلیل شـده اسـت کـه نتایـج آن پیشـتر ذکر شـد.

در پاسـخ بـه سـوال اول تحقیـق مبنـی بـر اینکه آیـا آیـا ارتبـاط معنـی‌داری بیـن رشـد اقتصـادی مبتنـی بـر برنج و توسـعه فیزیکی اراضی کشـاورزی کشـت برنـج وجـود دارد و فرضیـه مطـرح شـده «رشـد اقتصـادی مبتنـی بر کشـت برنج صرفـا مبتنی بـر توسـعه اراضـی کشـاورزی نیسـت و اسـتفاده از تکنولـوژی در کاهـش هزینـه و افزایـش راندمـان موثـر بـوده اسـت» بایـد عنـوان کـرد کـه بر اسـاس مقایسـه تصاویـر ماهـواره سـال‌ها ۱۳٦۰ و ۱۳۹۵ نشـان می‌دهـد تغییـرات فیزیکـی مـزارع چنـدان وسـیع نبـوده، امـا تغییـرات کاربری‌هـا بـر اسـاس تحلیـل پرسشـنامه قابـل توجـه بـوده و همچنیـن تغییـر سـبک کشـاورزی تاثیـر به‌سـزایی در افزایش تولیـد داشـته اسـت. در نتیجـه فرضیـه ارائـه شـده تائیـد می‌گـردد.

در پاسـخ بـه سـوال دوم مبنـی بر اینکه آیا رشـد و توسـعه فیزیکـی شـهر میـداوود تـا چـه انـدازه تحت‌تاثیـر کشـت برنـج می‌باشـد، فرضیـه «توسـعه شـهر میـداوود مبتنـی رشـد اقتصـادی برنـج» مطرح شـده کـه بایـد عنـوان نمـود، بـر اسـاس داده‌هـای ماهـواره و مقایسـه تصاویـر قدیـم و جدیـد نشـان می‌دهـد کـه شـهر میـداوود توسـعه داشـته و دلیـل ایـن رشـد را می‌تـوان در اقتصـاد پویـا جسـت‌وجو نمـود. از آنجـا کـه اقتصـاد بخـش میـداوود مبتنـی بر کشـاورزی بـوده و طبق تحلیل پرسشـنامه، رشـد اقتصـادی برنـج قابـل توجـه بـوده فرضیـه دوم نیـز تائیـد می‌گـردد. در همیـن راسـتا پیشـنهادات ذیـل ارائـه می گـردد:

- در مطالعـه حاضر جهت بررسـی و نقش اقتصاد بـر گسـترش شـهر میـداوود محدودیت‌هایی از قبیـل عدم دسترسـی به منابع و آمار کشـاورزی، عـدم دسترسـی بـه داده‌ها و نحوه رشـد فیزیکی شـهر و عـدم دسترسـی بـه نحوه رشـد جمعیتی مطـرح بوده اسـت. بـا توجه بـه محدودیت‌های ذکر شـده امکان اسـتفاده از روش‌هـای آماری و تبییـن دقیـق روابـط آنها میسـر نبوده اسـت. لذا در مطالعـات آتـی پیشـنهاد می‌گـردد کـه موارد زیـر مـورد توجه قـرار گیرد.
- پیشـنهاد می‌گـردد بـر اسـاس داده‌هـا و آمـار کشـاورزی بلنـد مـدت میـزان رشـد تولیـد بـه همـراه قیمـت در سـالهای مختلـف بررسـی گـردد و مبتنـی بـر روش‌هـا تحلیـل آمـاری و سـری‌های زمانـی در بازه‌هـای زمانـی کوتـاه مـدت متغیرهـای اقتصـادی کشـاورزی مـورد بررسـی قـرار گیـرد.
- جهـت بـرآورد رشـد فیزیکـی شـهر اسـتفاده از داده‌هـای هوابـرد و فضا برد متداول اسـت. البته در اسـتفاده از ایـن روش بـا توجـه داشـت کـه محـدوده مطالعاتـی بایـد مسـاحت قابل‌توجه‌ای داشـته باشـد. در مطالعات آشکارسازی تغییرات فیزیکـی شـهر تهیـه نمودارهـای سـری‌های زمانـی می‌توانـد بسـیار مفید باشـد.
- جهـت بررسـی ارتبـاط بیـن رشـد اقتصـادی و رشـد فیزیکی شـهر بررسـی سـری‌های زمانی و مقایسـه آنهـا با یکدیگـر نتایج قابـل اطمینانی را به همـراه خواهد داشـت.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

منابع و ماخذ

۱. ابراهیم زاده، عیسی. طبیبی، نجمه. شفیعی، یوسف. (۱۳۹۱). «تحلیلی کارکردی از نقش اقتصادی شهرهای کوچک در توسعه روستایی مطالعه موردی؛ زاهدشهر در بخش شیبکوه فسا»، نشریه جغرافیا و برنامه ریزی محیطی. سال ۲۳. شماره ۱. صص ۱۷۲-۱۵۱.

۲. اکبری مهناز، خداداد، مهدی. موسی زاده، حسین، رودگر صفاری، وحید. (۱۳۹۵). «ارزیابی توان اکولوژیک استان تهران در راستای توسعه اکوتوریسم با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) ». مجله فضای گردشگری، سال ششم. شماره۲۱. صص ۱۳۲-۱۱۷

۳. تقدیسی، احمد، سوری، فرشاد، صیدایی، اسکند، کاظمی، زینب.(۱۳۹۰). «بررسی و تحلیل میزان عملکرد دهیاران در مدیریت روستایی: مورد پژوهش: بخش کونانی شهرستان کوهدشت». نشریه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی. دوره ۹، شماره ۲۸. صص ۱۵۷-۱۷٤.

٤. رسولی مریم، سلمان ماهینی عبدالرسول، کامیاب حمیدرضا،(۱۳۹۵)، «تعیین ضرایب مؤثر بر رشد شهری در مدل SLEUTH برای شهرستان های علی آباد، رامیان و آزاد شهر»، مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان سال ششم، شماره مسلسل بیست و یکم، ۱۲-۱.

۵. عطا بهنام، رهنما؛ محمدرحیم. آرخی، صالح. (۱۳۹٦)، «ارزیابی و پیش بینی تغییرات و پراکنش افقی شهرها با استفاده از تصاویر چند زمانه و مدل .CA_MARKOV مطالعه موردی: شهر گنبد کاووس». مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان سال ششم، شماره مسلسل بیست و سوم. ٤۰-۲۵.

٦. فال سلیمان محمود، اکبرپور ابوالفضل، بهدانی محمدعلی، جمشیدی کمال، (۱۳۹٦)، «پهنه بندی توان اکولوژیک کشت ذرت با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS در شهرستان بوکان»، مجله تحقیقات غلات، دوره هفتم، شماره اول. صص ۱۰۰-۸۵.

۷. فرید یداله (۱۳۷۵)، «جغرافیای شهر شناسی»، انتشارات دانشگاه تبریز

۸. فیروز بخت، علی، ربیعی فر، ولی الله. ۱۳۹۱، «راهبردهای ساختار نهادی- مدیریتی شهر با رویکرد توسعه پایدار شهری، مطالعه موردی: شهر کرج». نشریه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی. دوره ۱۰، شماره ۲۹. ص ۱۱٤-۹۱.

۹. فیروزی، محمد علی. امان پور، سعید. حصیری، آمنه.(۱۳۹۵)، «بررسی نقش کشاورزی در توسعه پایدار روستایی (نمونه موردی: بخش بردخون؛ شهرستان دیر)»، فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس،دوره هشتم،شماره ۲۷،ص ۱٤۰-۱۲۵.

۱۰. قدیری معصوم، مجتبی. حجی پور. محمد. (۱۳۹۵). «آمایش اکولوژیکی مکان در راستای پیشبرد توسعه پایدار کشاورزی مطالعه موردی: کاشت پسته در شهرستان نهبندان»، مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان سال ششم، شماره مسلسل بیست و دوم. ۱۲٤-۱۰۹.

۱۱. کریم زاده حسین ، ولایی محمد ، منافی آذر رضا، (۱۳۹۵). «نقش تنوع بخشی به فعالیت ها در پایداریِ اقتصادِ روستایی مطالعه موردی: دهستانِ مرحمتِ آباد میانی، شهرستان میاندوآب». مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان سال ششم، شماره مسلسل بیستم. ۱٤٤-۱۲۵.

۱۲. کلانتری خلیل آباد، حسین، ابوبکری، طاهر، قادری، رضا، پورعلی، محمد علی، سعیدی، انور. ۱۳۹۱، «ارزیابی میزان تحقق پذیری شاخص های توسعه پایدار شهری در مناطق مرزی (نمونه موردی: شهر پیرانشهری)»، نشریه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی. دوره ۱۰، شماره۳۰، ص ۲۲۲-۲۰۷.

۱۳. همپانژاد، الناز، (۱۳۸)، «تحلیلی بر گسترش کالبدی شهر ارومیه»، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۹ زمستان ۱۳۹۶
No.49 Winter 2018

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]

14. Aviti, G. Rafi A. (1999). Gomorphology and the Urban Tropics, Elsiver Science, p218
15. Egziabhar, Tegeneber. (2004), Small Businesses in Small Towns of the Eastern Amhara Region: Nature and Economic Performance, University of Wisconsion.
16. Licata, Gaetano., (2012). Fuzzy Logic, Knowledge and Natural Language, Università degli Studi di Palermo Italy.
17. Polat, E., 2012, an Approach for LandUse Suitability Assessment Using Decision Support Systems, AHP and GIS, Green and Ecological
18. SanteRiveira, I., R. Crecente-Maseda, & D. Miranda-Barros, 2008. GIS-based planning support system for rural land-use allocation. Computers and Electronics in Agriculture, 63: 257273-
19. Vydano, dne., (2012). Basic principles of fuzzy logic, technicke and Praze, Tema: Teoreticke vychodiska.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-01]